

Appla on Uusbergi sünnilinn, kuhu ta sõidab alati hea meelega.

URMAS LAURI

da. Selline tunne oli, et pean selle kirja panema ja ära saatma. See ei olnud ratsionaalne protsess. Juba see sõna ise, *püha* – ta ei ole argine, sellega on aruteludes koos käinud taolised mõisted nagu puhtus, kargus, põhjamaisus. Stereotüpselt on noorte laulupidudel tihtilugu rõhutatud nooruslikkusele, energiale, särtsule ja rõõmule, aga nagu öeldud, ma ise olen olnud koorinohik. Tegelikult mõtlesin ma, et kandidaerin koorinohikute kaitseks.

Olen ise tundnud noorte laulupeo ajal, et see kõik on kuidagi liiga kära- ja müra-rikas ning jõuline, et ma ei suhestu sellega. Mäletan, kui kord oli kavas rokiplakk, siis paljud olid sillas, aga mina ei olnud.

Vaatasin esimest korda elus laulukaare all kella, millal see kõik läbi saab.

Olin siis 20aastane. Hiljem olen tajunud, et täiskasvanutes on tekkinud taoline taju, et pühadus on küll olemas, aga neil on hirm, et see on vanamoodne. Moodne on alla lahe, popp ja noortepärane, aga kõik noored ei ole ühesugused. Mõtlesin, et kui selline konkurss on, siis saan ma tasakaalu mõttes vähemasti oma mõtted kuuldavale tuua. Ma ei kandideerinud, et võita, aga läks kuidagi nii, et võitsin.

Te oleks sündinud nagu valesse sajandisse. Kriitikutki on teile ette heitnud anakronistlikkust ja uussiirust. Mis te selle kohta ütlete?

No mis ma oskan öelda... Loomulikult annan endale aru, mis sajandisse ma olen sündinud. Mul on oma sisemine vaist, mis mind inspireerib. Saan heliloojana läh-

tuda sellest, mis minu sees on. Kirjutan nii, nagu oskan. Tõsi ta on, et muusikaajalugu on jõudnud samm-sammult teatud kohta. 19. sajandi lõpus kulminatsioonina muutus kõik väga suureks, Mahler, Strauss, „Tuhanda sümfoonia” – kõik paisus nagu universum, suured koosseisud, ja siis ühtäkki tundus, et selles tonaalses sfääris sai kõik öeldud, hakkasid tekkima kontrastid nagu aтонаalsus ja dodekafoonia.

Me elame tupiksajandil. Ma ei tea, kuhu siit edasi minnakse, või olemegi jõudnud maailma lõpu äärele. Olen selle peale väga palju mõelnud, vaadates muusikaajaloo kulgu. Tundub ülioloogiline, et me elamegi tsivilisatsiooni lõpu ajal. Et see on mingi viimane virvendus, kõik need kliimakatastroofid, pandeemiad, pagulaskriis. Väga tore on istuda siin soojas toas, võtta üks kohv ja mõelda, et kõik on hästi, aga loogiliselt võttes ei üllataks, et see ongi lääne kultuuri lõppfaas, kuhu me jõudnud oleme.

● Me elame tupiksajandil. Ma ei tea, kuhu siit edasi minnakse, või olemegi jõudnud maailma lõpu äärele.

Miks te nii arvate?

Võimaluste väli on läbi kurnatud. Ühest küljest võib muusikast otsida ajastu peeglit, aga teisest küljest ei ole seal enam väga palju välja pigistada. Muidugi võib leida mingeid uusi vaatenurki, aga kunst, ka elitaarne kunst, on läbi aegade korrastanud hinge ja vaimu ning olnud mõistetav ka tavainimesele, kes pole ise kunstnik. Nüüdisajal on mul tunne, et tihti on kunst ainult kunstnikele. Annotatsioonid, mis teose juur-

de käivad, lähevad üha sügavamaks, iga helilooja peab olema filosoof, aga mind ei huvita absoluutselt, mida Bach kirjutas oma Matteuse passiooni kohta – muusika ise on nii sügav, et ei pea midagi juurde kirjutama. Teisalt levib täielik lihtsustamine.

Nagu kahtlane on see aeg jah.

Millal te sümfoonia kirjutate? Vat sümfoonia... (Jääb aknast välja vaatama.)

On see teie suur unistus? On.

Mingis mõttes suurim unistus üldse oleks olla suur sümfooniik. Ma austan suuri sümfooniikuid nagu Tšaikovski ja Sibeliust. Samas, eks aeg ole muutunud. Milline see tänapäeva sümfoonia peaks olema, et ta oleks ligilähedaseltki võrdväärne vanade meistritega? Esteetika on nii palju muutunud, et see on väga keeruline küsimus. Selles kontekstis oleks ehk tahtnud jah sündida sajand varem. Siis oleks see olnud väga orgaaniline. Nüüd on nii, et võid ju nimetada selle sümfooniaks, aga kas ta ikka on sümfoonia... Aga samas, mine sa tea... Kui dirigeerimist vähendada ja süveneda, siis... Võibolla tõesti...

Heakõlalisus, nappus, hõre tekstuur, aeglane tempo. Ise loomustab see teie muusikat? Jaa.

Samade sõnadega on iseloomustatud Arvo Pärdi muusikat. Kriitikut on teid kahte sidunud.

Ma arvan, et kui mu nimi oleks näiteks Martin...

Et siis ei tekiks kriitikutel kiusatust siduda?

Ma arvan küll, jah. Aga samas – nimed on vahel märgilised. Ja ma

Pärt Uusberg

- Helilooja ja dirigent, heliloojate liidu liige.
- Sündinud 1986 Raplas.
- Õppinud Georg Otsa nimelises Tallinna muusikakoolis koorijuhtimist, muusika- ja teatriakadeemias heliloomingut ja kooridirigeerimist.
- Kammerkoori Head Ööd Vend dirigent, koor asutati näitlejast venna Uku Uusbergi diplomilavastuse tarvis.

ALLIKAS: EESTI HELILOOJATE LIIT

tean, et ema ei pannud mulle nime Arvo Pärdi järgi. Kui ta oleks tõsiseltvõetav seos, siis selle vastu ei oleks mul iseenesest midagi. Arvo Pärt on olnud minu jaoks üks kõige olulisemaid heliloojaid üldse. Juba gümnaasiumiajal hakkas ta mulle väga meeldima ja siinamaani meeldib. Vanemaks saades olen ka rohkem aru saanud, miks see nii on. Mõne looja puhul saab öelda, et muusika tuleb temast või ongi tema. Arvo Pärdi puhul see päris nii ei ole. Ta on konstruktor kõige paremas mõttes, komponist. Ta ei ole ka ise sellest saladust teinud, et talle meeldivad arvud. Isegi see tema varajane stiil, kus ta väga modernses esteetikas väljendas ennast – ka seal kumab läbi väga konstruktiivne mõtlemine. Tintinnabuli nähtusena, kompositsioonitehnikana on minu meelest täiesti geniaalne. Ühest küljest on ta justkui hästi lihtne, tintinnabuli hääli kui selline, see kolmkoladel liikuv hääli – aga see, mis jääb puude taha, et miks üldse selline tehnika... Et mis on sellise inimese sees, kes on jõudnud tõdemuseni, et tema hingele ei paku kaasaegne esteetika midagi. Ta on ise seda öelnud, varem, et kuidas see võimalik on, et Bachi muusika on nii ilus ja tema muusika on nii kole. Et leida see tumm, mis väljendaks sinu maailmavaadet, heakõlalist maailma, aga nii, et see mõjuks uuenä, et isiklik sõrmejalg oleks olemas, et uudsus oleks olemas, universaalsus oleks olemas.

Et kuulaja saaks hingele lohutust.

Kord keeldusite Arvo Pärdi kõrvale istumast. Oli meedia, õnnitused, pildistamine. Te ei istunud. Võimalik. Kui, siis aukartusest.

Iga teine oleks istunud. Ei no... Võõraste sulgedega ehtida ei taha. Aukartus, jah.

Kas aukartusel on üldse kohta „kõik müügiks” maailmas? Aeg on jah muutunud selliseks... nagu natuke jõuliseks. Eks selle eest vastuta ka meedia.

Absoluutselt.

Ma arvan, et neid inimesi on väga palju, kes on kõige paremas mõttes normaalsed, aga meile luuakse selline illusoorne ruum, mis on karjeristlik ja jõuline.

Sellepärast ma tahakski olla helilooja, teha vaikselt oma asja. Enesekindel ja karjeristlik maailm on mulle hästi kauge.

Kas te mäletate, kuidas kord käskis õpetaja Rapla koolis lapsi 24. veebruaril päikesetõusul lipuheiskamisele tulla. Kohale tuli kaks õpilast, üks olite teie, tuiskas, saite hirmsasti külma. See võib tõi olla.

Inimestel võib olla erinevaid andeid, ja kui mul mingi anne on, siis on see kohusetunne, lapsest peale ja selline hästi intensiivne. Selles mõttes iseloomustab see seik mind küll.

Käsi mullas

174. osa

AIDI VALLIK
hobiaednik

Aga mis siis, kui ei jõua?

Ühel-kahel aastal kümnest algab talv enne, kui aednik oskab arvata. Meie tavapärased aastad näevad ju välja nii, et peaaegu jõuludeni püsib maa pehme ning annab aega sügiseste aiatöödega ilusti lõpule jõuda. Sel aastal aga algasid Lõuna-Eestis lumesajud otsekohe pärast kadripäeva, ja nüüd on ka miinuskraadid nõnda jagu püsinud nii ööl kui ka päeval.

Aga köögiviljamaal jäi ju veel tubli jupp läbi harimata! Sinna ja tänna on sõnnik veel sisse kaevamata! Ühel püsikualal on pealsed veel lõikamata! Üks terve aianurk on veel riisumata! Ja hilissügiseste allahindluste tuules soetatud lille-sibulad on kah veel osaliselt alles sahvris, mitte peenramullas. Mis nüüd saab?

Nii ma siin kratsin pead ja mõtlen, kas on põhjust paanikaks või mitte. Optimistliku loomuga inimene mõtleks, et enne jõule jõuab see lumi veel mitu korda ära sulada, ja maa lume all on ju arvatavasti kah veel pehme. Küll tuleb sula ja laseb veel mitu päeva mullaga mängida.

Aga ma mäletan ka aastaid, kus lumi on oktoobris-novembris maha tulnud ja kevadeni jäänudki! Võibolla on ka see aasta just niisugune?

Mis siis ikka! Harimata köögiviljamaaga ei juhtu kevadeni mitte midagi, isegi umbrohtu ei kasva sinna lume all juurde. Kevadel, kui päike juba soojendama hakkab ning päevad pikemad, ongi seal hoopis mõnusam kobestada või kaevata.

Sõnniku sissekaevamisega kahjuks nii muretu ei ole – lämmastiku lagunemiseks taimedele kõige paremini vastuvõetavasse vormi oleks tõesti vaja, et see juba sügisel maasse saaks. Aga kui pole saanud, siis ei ole see tegelikult mingi tragöödia, vaid lihtsalt ühe palli võrra vähem edukas sooritus. Suvikõrvitsad ja kapsad kasvavad täitsa kenasti ka sellises peenras, kuhu sõnnik on alles kevadel sisse saanud. Muidu kasvaksid ehk suuremad ja uhkemad, aga ka nii ei jää me ilma saagit.

Lillepeenral lumes õõtsuvad tudid ja rootsud pole tegelikult rohkemat kui vaid kosmeetiline probleem. Taimedel ei ole vaja, et lume tuleks nende ümber lage must muld laiutaks. Vastupidi, eriti külmaõrnamate püsililled talvitumine ongi parem, kui lamandunud pealsed omakorda juurekava ümbruse maapinda soojendavad ja sinna lund aitavad koguda. Seda, et peenar oleks talveks ilusti madalaks lõigatud ja puhastatud, vajab ainult ilujanuline aednik ise, kelle esteetilist meelt need rootsikud kriibivad.

Riisumise asjus võib juba ammugi lugeda kahepidiseid arvamusi. Meisse on sügavalt sisse juurdunud veendumus, et ainult riisutud aed on hoolitsetud aed, seega ilus, ja riisumata lehed murul annavad tunnistust pererahva laiskusest. Samas kirjutatakse praegu, et just nende murule looduse hoolde jäetud lehtede all ja vahel leiavad talvitumiskoha paljud aiakasurid – kasulikud putukad või mikroorganismid, mis parandavad maa viljakust ja nii edasi. Kuid samas on selline lehetekk ju samavõrd hea varjend aiakahjuritetele ning seenhaiguste eoste. Nii olenebki, kumbapidi seda olukorda vaadata, ja esteetiline külg veel pealekauba.

Pean tunnistama, et oma nüüdises aias riisusin ma lehti kokku ainult esimesel sügisel. Neli suurt tammeme, mitu vana vahtrat, mõni saarepuu, saunatagused kased ja sirelirida. Andis alles riisuda!

Teisel sügisel aga ma riisuma ei jõudnudki. Vaatasin lehevaipa ja muudkui mõtisklesin, kuni ühel päeval oli platsis sügisene edelatorn – ja lehti mu aias enam polnudki! Kõik oli puhutatud üle krundi eemale lageda põllu peale ja seal edasi ojaäärsesse võssa. Ja nii ma enam ei riisugi. Ootan, kuni sügistormid mu eest töö ära teevad. Sel aastal ongi juba teinud.

Aga need viimased maha panemata pakid tulbisibulaid... Need juba kevadeni sahvris vastu ei pea!

Kui panna need suurtesse pottidesse mulda ja viia maakeldrisse talvituma? Või olla optimist ja oodata veel natuke suuremat jõulueelset sula? Eks ma pean selle ära otsustama jah.

SHUTTERSTOCK.COM